

Сергієнко О. М.

старший викладач кафедри дизайну, Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), vvs234@rambler.ru

Чуприна Н. М.

студентка спеціальності «Дизайн», Навчально-науковий гуманітарний Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), sergey.pyshnev@nuos.edu.ua

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Проаналізовано сучасний стан Миколаєва, відокремлено ряд проблем, спрогнозовано шляхи покращення ситуації.

Ключові слова: архітектура, культурно-історична спадщина, архітектурні пам'ятки, мурали.

Постановка проблеми. Місто – яскравий приклад поєднання штучного і природного середовищ, який має достатньо великий вплив на фізичний, психологічний і духовний комфорт людини. Аналізуючи сучасний стан міського середовища, можна виділити ряд великих глобальних проблем. По-перше, змінилися «клієнти» архітектури. Якщо раніше головним замовником виступав уряд, то тепер збільшилася роль фінансової еліти, інтереси якої часто відрізняються від суспільних. По-друге, архітектура часто відірвана від простих людей, так виражає інтереси уряду або приватного замовника. Втретє, негативний вплив транспорту на стан екології та архітектури. Але окрім цих концептуальних проблем, існують інші, більш конкретні, які можна прослідкувати на прикладі окремого міста.

Постановка завдання (мета роботи): аналіз сучасного стану Миколаєва, виокремлення проблем, прогнозування шляхів покращення ситуації.

Виклад основного матеріалу досліджень. Історія виникнення Миколаєва пов'язана з кораблебудуванням. Протягом XIX століття він був його центром

на Чорному морі, а також центром управління Чорноморським флотом. Так як місто було військовим, то вимоги до нього були висунуті досить суворі. Це і чіткий поділ на квартали, і грамотні перетину вулиць. Задатки архітектури в місто вніс російський архітектор Іван Старов, (1745–1808) військові губернатори сприяли розвитку міста, а адмірал Олексій Грейг, флотоводець і кораблебудівник (1775–1845) зробив значний внесок в озеленення міста.

В миколаївській архітектурі можна було знайти приклади розвитку різних стилів, таких як класицизм, романтизм, неоренесанс, неоготика, еклектика, модерн. Тобто стартові умови були досить сприятливі.

Що ж зараз можна побачити в Миколаєві?

– Відсутність цілісного образу міста. Хаотичне поєднання історичних і нових будівель, без уваги до містобудівного контексту значно погіршує сприйняття середовища: з одного боку, руйнується атмосфера історичного центру, з іншого – не можуть адекватно сприйматися нові будівлі, що не пов'язані між собою і «змагаються» одна з одною. Саме створення цілісного образу міста, навіть багатостильового і різноманітного, важливо для виникнення певного почуття гармонії та затишку в людській свідомості [9].

– Плачевний стан культурно-історичної спадщини. Звісно, в Миколаєві (особливо в історичному центрі) зберіглося багато пам'ятників архітектури. За словами автора проекту «Архітектура Миколаєва» Євгена Васюкова, в місті сьогодні налічується близько 130 пам'яток архітектури місцевого значення, 7 – національного значення і близько 100 об'єктів культурної спадщини, які тільки недавно були виявлені [4]. Якщо аналізувати зміни, які відбувалися з архітектурою в останні 15-18 років, то виявиться, що за цей час будівельні ринки заповнили нові матеріали і технології, часто зовсім недоречні і непридатні для роботи в історичній частині міста. Багато старих будинків стали жертвами євроремонту, а традиційні техніки були витіснені як немодні, несучасні і більш складні у виконанні. Звісно дерев'яні вікна в наш час намагаються замінювати на сучасні металопластикові, але потрібно розуміти, що це може зіпсувати зовнішній вигляд старовинних будинків, тому в цьому випадку потрібно враховувати вплив кольору рам і при можливості не

обмежуватися стандартним білим кольором. До інших чинників, що негативно впливають на збереження архітектурних пам'яток можна віднести «спрощення» фасадів (нанесення штукатурки, ігноруючи рустовку), заміна черепиці на профнастил, демонтаж різних дерев'яних дверей. Закони України захищають будівлі, які мають статус пам'яток архітектури, але навіть вони знаходяться під загрозою. Всі ці будівлі знаходяться у власності публічних компаній, комунальних підприємств, приватних підприємств і приватних осіб, які на жаль дуже рідко піклуються про збереження культурно-історичної спадщини. Кожен власник зобов'язаний укласти охоронний договір з органом охорони культурної спадщини, але це виконується далеко не завжди.

Також досить розповсюджені ситуації, коли в багатоквартирних будинках утеплюється, або фарбується фрагмент стіни, склять лоджії або балкони, що відноситься до однієї квартири. Це явно негативно відбивається на фасаді будівлі, навіть, якщо будинок не є пам'яткою архітектури.

Одна з найголовніших проблем миколаївської архітектури – це невміння (або небажання) користуватися досить ґрунтовною культурно-історичною базою. Замість того, щоб підтримувати «візитні картки» міста в належному стані, в кращому випадку їх спотворює невдала реставрація.

– Наявність незакінчених будівель. Досить поширене явище: огорожується ділянка, починається будівництво, з'являються стіни, перекриття, але потім закінчуються гроші, або втрачається актуальність, і споруда залишається недобудованою, а огорожа упродовж тривалого терміну знехтує облік городу.

На покинутих будівництвах панують антисанітарні умови. Недобудови стають місцями скупчення неблагополучних і кримінальних особистостей. Криміногенна ситуація погіршується. Також такий об'єкт може стати причиною травм, так як туди можуть лазити діти або підлітки.

– Відсутність муралів. В усьому світі в містах на стінах будинків можна зустріти ці витвори мистецтва. На жаль в Миколаєві такий прояв монументального арту майже не поширений, а малюнки на будинках обмежуються невеликими графіті і печатками. Для того щоб аналізувати

причини відсутності муралів, треба з'ясувати, що це таке і чим воно відрізняється від досить звичних графіті. Мурал в перекладі з англійської означає настінну фреску, вуличний живопис. Від графіті він відрізняється тим, що являє собою різновид мистецтва, а не спосіб самовираження субкультури. Подібні зображення присутні у багатьох великих містах. Як правило, їх розміщують на глухих стінах будинків, на великих заборах або в підземних переходах. По суті, для створення муралу може підійти будь-яка вертикальна поверхня незалежно від того де вона знаходиться, зовні будівлі або всередині. Слід розуміти, що хоч мурал і графіті, це досить схожі види вуличного мистецтва, різниця між ними все-таки є. Справа в тому, що мурали є дійсно творами мистецтва, які крім красивої картинки покликані передавати якусь глибоку ідею. Таким чином, дані зображення мають набагато більше спільного з класичними фресками, на яких були зображені різні сцени з життя або міфології. З цього можна зробити висновок, що мурали це еволюціонувала форма фресок. Крім цього, їх створення узгоджується з владою.

Існує ряд причин відсутності у Миколаєві прикладів цього виду мистецтва. По-перше, юридичні моменти. Згідно з чинним законодавством України, на зміну зовнішнього вигляду фасаду будівлі необхідно отримати згоду від власника стіни і управління архітектури Миколаївської міської ради після демонстрації ескізів. Якщо ж будівля є пам'яткою архітектури, тоді потрібно отримати дозвіл ще й від управління культури та охорони культурної спадщини. По-друге, мінімальна кількість практикуючих художників-монументалістів. Створення муралу – це висотні роботи, далеко не кожен художник візьметься за таку річ, а більшість тих, хто міг виконати таке замовлення переїхали в інші країни, де їх навички цінують вище. Втретє, стріт-арт в кінцевому підсумку може бути зіпсований встановленими кондиціонерами і утепленням стін.

- Величезна кількість багатокольорової реклами не видержана в одному стилі псує зовнішній вигляд багатьох будинків.

- Недостатня кількість природних елементів. Для багатьох міст України характерна нерозвиненість ландшафтного благоустрою території, або зовсім

неправильне його застосування [9], але в через кліматичні умови у нас ця проблема стоїть більш гостро. Велика кількість піску и недостача води, необхідність завезення і акліматизації декоративних порід дерев ускладнювали озеленення міста. Ситуація змінилася, з'явилися парки, сквери, алеї, газони, але залишилися проблема негативного вплив транспорту на зелені насадження. Нерідкі випадки, коли зовсім невелику кількість зелених насаджень називають парком (встановлюють відповідну табличку). Також не можна забувати про газони і клумби, які не відповідають ні естетичним, ні практичним критеріям і взагалі ніяк не вписуються в ландшафтне середовище.

Проаналізувавши існуючі проблеми, можна сформулювати декілька рекомендацій, сприяючих покращенню ситуацію в Миколаєві:

1. Намагатися не порушувати стилістичну єдність як комплексів споруд, так і їх фасадів. Кожна будівля має вписуватися в ландшафт щоб не перебивало старовинну красу будівель.

2. Для того, щоб збільшити імовірність збереження прикладів старовинної архітектури, потрібно їх популяризувати. Власники будівлі повинні знати, що в їх власності знаходиться не проста будівля, а архітектурна пам'ятка. В ідеалі, вони повинні бути зацікавленими в її збереженні. Можна виділити декілька варіантів заходів, які будуть сприяти покращенню ситуації:

а) інформаційні таблички на пам'ятках архітектури, де буде вказано рік побудови, архітектор, власник, призначення, відомі особистості, чия біографія пов'язана з будівлею;

б) туристичні маршрути, можливо, з доступом туристів всередину споруди (хоча б в загальні приміщення);

в) підвищити благоустрій прилеглих до будівель ділянок;

г) підвищити привабливість для туристів.

3. При можливості добудовувати незакінчені споруди. Добре було б, якби місто і держава стимулювали девелоперів братися за подібні проекти. Якщо неможливо закінчити споруду, то організувати охорону, для зменшення скупчень неблагополучних і кримінальних особистостей, нещасних випадків.

4. Стимулювати практикуючих художників-монументалістів, які могли би займатися муралами. Ретельно вибирати споруду, на якій можна намалювати такий монументальний арт, враховуючи, являється вона пам'ятником архітектури, чи не збираються утеплювати стіни, або встановлювати кондиціонери.

5. Обмежити кількість можливої реклами, особливо на старовинних будівлях. Користуватися послугами спеціалістів, які можуть розробити якісну і доречну рекламу, яка буде *вписуватися в оточуюче середовище*, а не руйнувати його.

6. Потрібно збільшувати кількість зелених насаджень, але цим повинні займатися спеціалісти, які можуть так спроектувати ландшафтне середовище, щоб воно відповідало як функціональним, так і естетичним критеріям.

Висновки. Для того, щоб міське середовище могло сприяти фізичному і психологічному комфорту населення, а також було привабливим з естетичної точки зору, потрібно використовувати працю компетентних осіб, чия діяльність допоможе виправити, або хоча б покращити ситуацію, а не навпаки. Посилити контроль наглядових органів за зовнішнім естетичним видом городу.

Стан міського довкілля Николаєва небезнадійний і є можливості його виправити, або хоча б покращити, потрібно просто використати їх, поки не стало надто пізно.

Література

1. Крючков Ю. С. Архитектура Старого Николаева. Николаев: Возможности Киммерии, 2008. 240 с.

2. Баннеры с колбасой, потрепанный декор и пластиковые окна: как изменилась архитектура Николаева за 15 лет. *Интернет-журнал NikLife*. URL: <https://niklife.com.ua/citylook/62347> (дата обращения: 15.07.2019 р.).

3. Николаевская архитектура канула в лету так и не родившись. *Интернет-журнал NikLife*. URL: https://niklife.com.ua/citylook/26231__ (дата обращения: 15.07.2019 р.).

4. «Исторические объекты в Николаеве находятся в плачевном состоянии»: более 200 памятников архитектуры нуждаются в защите. *Интернет-издание*

INSHE.TV. URL: <https://inshe.tv/nikolaev/2018-08-10/360097/>_(дата обращения: 15.07.2019 р.).

5. Почему в Николаеве нет муралов. *Интернет-журнал NikLife*. URL: <https://niklife.com.ua/focus/64394> (дата обращения: 15.07.2019 р.).

6. Топ-7 проектов общественного бюджета Николаева по мнению NikLife. *Интернет-журнал NikLife*. URL: <https://niklife.com.ua/citylook/61290> (дата обращения: 15.07.2019 р.).

7. История Николаева. *Свободная энциклопедия «Википедия»*. URL: <https://ru.wikipedia.org/> (дата обращения: 15.07.2019 р.).

8. 5 проблем современной архитектуры. *LOOK AT ME*. URL: <http://www.lookatme.ru/mag/people/manifesto/197939-ourousoff>_(дата обращения: 15.07.2019 р.).

9. Неспосудна К. А. Проблеми гуманізації архітектурного середовища сучасного міста. *Сучасна мистецька освіта: досвід, проблеми та перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (20 квітня 2018 р., Київ) / Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. Михайла Бойчука*. Київ, 2018. С. 140–145.

Current problems of the municipal environment

Serhiienko O. M., Senior Lecturer of the Department of Design, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), vvs234@rambler.ru

Chupryna, N. M., undergraduate of the Specialty “Design”, Educational and Scientific Humanitarian Institute of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), sergey.pyshnev@nuos.edu.ua.

Analyzed the modern state of Mykolayiv architecture, identified problems, predicted ways to improve the situation.

Key words: architecture, cultural and historical heritage, architectural monuments, murals.